

מהדורת סיכומי גליון 42

סיכומי הדרף - היזמי

רבי יחזקאל בן קרחא אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - רומח לאדם שחורץ ואינו קוצר. פנחס דרין צ"ט

מסכת עירובין סה - עא

דף סה

לא להתפלל בשעת שיכרות

מי שאינו מתפלל בשעת שיכרות ניצול מצרות, לר' חנינא ילך לישון עד שיעור מעצמו, לריו"ח ימסור שינתו לאחר.

לא להתפלל כשאין דעתו מיושבת

הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים, [רק אחרי ג' ימים התחיל עזרא לחפש אחרי מי שנמצא איתו], יש שלא התפללו בבית שיש בה שכר או דג המריחים ומבטל את הכוונה, וכן יש שלא התפלל ביום שכעס.

תורה צריכה יישוב הדעת

יש שלא יצא לב"ד בים שרוח דרומית מנשבת [כי צריך צילות הדעת כיום אורה], ויש שלא למדו טוב ביום שהיה להם חוסר יישוב הדעת כל שהוא, (להביא כותח לאמו, כינה עקץ אותו, החליפו כל בגד כדי שלא לסבול מכינים).

מתי ללמוד, ביום או בלילה?

לרב יהודה ור"ז ורנב"י ור"א: לילה לשינה ויום ללמוד, (ואם לא הספיק ביום ישלים בלילה), לר"ל ור"ח: לילה נברא ללימוד, (ויישן אחר מיתתו!)

מעלת היין

כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, כל המתיישב ביינו - יש בו דעת שבעים זקנים, [יין ניתן בשבעים אותיות, וסוד ניתן בשבעים אותיות, נכנס יין יצא סוד].

לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים בעוה"ז,

בית שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים - אינו בכלל ברכה, [וברך את לחמך ואת מימך. וע"כ שהכוונה ליין שרק הוא נקנה בכסף מעשר, וקרי מים ע"ש לומר שאם נשפך כמים יש ברכה].

איך מכירים טבעו של האדם?

בכוסו (אם הוא מיושב), ובכיסו (אם קמץ), ובכעסו (אם קפדן). ור"א אף בצחקו.

מה הדין: ישראל ונכרי בפנימית או בחיצונה, וישראל שבחיצונה עירב עם הישראל שבפנימית?

לרבי ור' חייא: הנכרי אוסר לפנימי להוציא כלים אל החיצון עד שישכיר רשות הגוי, (אבל פנימי במקומו מותר), [כראב"י דבעי ב' ישראלים אוסרים זע"ז, כדי שהגוי יאסור, וכר"ע דאמר רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה, ולכן יש בחיצונה ב' ישראלים האוסרים זע"ז וזה שכיח שידורו כן, כי הגוי תמיד מפחד להרוג את הישראל כי יתפס ע"י הישראל השני].

האם אפשר לשובך הרשות מן המשכיר של הגוי

אם יכול המשכיר לסלק את שוכרו: אפשר להשכיר ממנו, אם א"י לסלק: א"א לשכור ממנו.

דף סו

דיני שכירות רשות הגוי כדי שלא יאסר הטלטול בחצר או במבוי

שוכרים אפילו בפחות משהו פרוטה, אפילו משכירו ולקישו של הגוי, וכשחמשה שרוין בחצר אחת - אחד שוכר על ידי כולן, [כעירוב דמי לקולא].

גוי שהגיע בשבת האם אפשר לשכור את רשותו בשבת?

לריו"ח: שוכרים [כמבטל רשות דמי לקולא], ואח"כ אחד מבטל הרשות לשני [תמיד אפשר לבטל זע"ז, אפי' כשאינם אוסרים זע"ז ואפי' כשלא עירבו זע"ז, ואפי' בחורבה שאין עיקר

תשמישם שם מועיל ביטול]

לשמואל (ורב אסי): אין שוכרים, [לא תיקנו ביטול אלא כשיכלו לערב בע"ש, וגם שיהיו אוסרים זע"ז, כגון ב' הצרות זו לפניו מזו*, אבל בב' הצרות ופתח בניהם, או כשגוי בשבת בשבת אין ביטול, וממילא לא מהני השכירות מן הגוי כי לא יכלו לערב מאתמול], וכמו וכן אין ביטול רשות בחורבה [לא הקילו רבנן אלא במקום שעיקר התשמיש]

בדעת שמואל נחלקו אביי ורבא

* לאביי בכל גווני, ולרבא דין זה נכון רק כשנתנו עירובן בפנימית, ושכח אחד מן החיצונה לערב איתם, שהוא יכול לבטל את דריסת רגלו שהרגיל את עצמו ע"י העירוב, כדי להתיר לבני הפנימית להשתמש חצרם (וזה אליבא דר"ע שהפנימית לא יכולה לסגור את דלתה לבד, אבל חכמים סוברים שפנימית סוגרת דלה בלי שהחיצונה תבטל את דריסת רגליה לשם)

אבל: נתנו עירובן בחיצונה: ושכח אחד, בין מן הפנימית ובין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות.

[כי הבן פנימית א"י לבטל לא לבני הפנימי [כי אין הערב אצלם] ולא לבני החיצונה [כי אין ביטול רשות מחצר לחצר], ובן החיצונה א"י לבטל לבני החיצונה [דעדין יהיה בני הפנימית שיאסרו עליהם], ולא לבני הפנימי [אין ביטול מרשות לרשות]]

נתנו עירובן בפנימית: ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב

לחכמים (כו): שצריכים לבטל רשות לכ"א ואחד שתיהן אסורות; [א"י לבטל לבני הפנימי [כי החיצונה עדיין תאסור עליהם] ור"א לסגור להם הדלת כשהקלוקל לא בא מהם], ולא לבני החיצונה [אין ביטול רשות מחצר לחצר]]

לר"א (שם): שא"צ לבטל רשות לכ"א ואחד, השוכח יבטל רשותו לבני הפנימית, והחיצונה תותר ע"י העירוב.

דף סז

שני בתים משני צידי רשות הרבים, ובאו נכרים והקיפום מחיצה בשבת מהו?

לכו"ע: אין מבטלים, [לשמואל כי אין ביטול רשות מחצר לחצר, ולריו"ח כי אתמול לא היה יכול לערב כלל]

שני ישראלים ונכרי הדורים בחצר, ולא שכרו ולא עירבו, ומת נכרי בשבת, מהו לבטל זה לזה?

למ"ד ששוכרין באמצע שבת: ודאי שיכול לבטל

למ"ד שאין שוכרין מן העכו"ם באמצע השבת, [כי צריך גם לשכור וגם לבטל רשות]

לרב ששח: מבטלין [יכול לערב ולשכור אתמול]

ולרב המנונא: אין מבטלין [לא יכלו לערב מאמול]

הדרים בחצר ואחד מהם לא עירב, ויש לו פתח (ד"ט) מאחורי ביתו הנפתחת לקרפף

אם הוא נכרי: כשהקרפף הוא רק בית סאתים - אוסר, [לא מספיק גדול לעומת המבוי] אבל אם הוא יותר מבית סאתים - אינו אוסר. [אפשר לכופו לצאת דרך שם, אפי' שלא ישמע לנו]

אם הוא ישראלי: כשהקרפף בית סאתים - אינו אוסר, [אפשר לכופו לצאת דרך שם] יותר מבית סאתים - אוסר. [א"י לצאת שם]

גדרו של קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה

לענין טלטול ממנו לר"ה: הזורק לתוכו חייב. [מחיצה היא, אלא שמחוסרת דירורין].

לענין טלטול מתוכו לכרמלית: לפי תנ"א: אסור [מה"ת הוי רה"י גמור].

לרב אשי: מותר [הן שאמרו שאסור לטלטל מכרמלית לרה"י וכאן התירו, שלא יאמרו שהקרפף הוא רה"י ויבואו לטלטל בתוכו יותר מד"א (ועדיף לוותר על איסור העברה מרה"י לכרמלית שהוא לא שכיח, מאשר מאשר הטלטול בכרמלית עצמו שהוא שכיח)]

מותר לומר לגוי להביא מים חמים דרך חצר שלא עירבו בו, [שבות שאין בו מעשה במלאכה דרבנן] אבל אסור להזות על הטמא בשבת כדי שיוכשר לאכול פסחו לערב [שבות דאית ביה מעשה יותר חמור].

מותר לומר לנכרי לחמם מים לילולת (אפי' שמרגישה טוב, אי"ז אלא דימיון בעלמא) תוך ל', ואגב זה להוסיף מים לתינוק.

אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן ולא נתנו לו - בטל השתוף.

האם משתתפין בדבר האצור, (כגון חבית של יין או פירות המכונסין)?

לב"ש: לא [דאין ברירה איזהו של שיתוף, וכי מסתפק ממנו איכא למימר אזל ליה שיתוף] לב"ה: כן [דיש ברירה].

האם מבטלין רשות וחזורין ומבטלין שוב?

לשמואל ורבא: לא [שלא יראה דברי חכמים כצחוק \ סבר כר"א שהמבטל ביתו מבטל גם חצרו והרי הוא כבן חצר אחר]

לרב: כן [סבר כשי' חכמים שמבטל ביתו אינו מבטל חצרו והרי כבן חצר ולכן חזור ומבטל]

דף סט

המבטל רשותו ושוב הוציא כליו לחצר

במזיד לכו"ע הוי חזרה מביטולו,

בשוגג לר"מ הוי חזרה, [המבטל רשותו חזור ומבטל \ גזרו שוגג אטו מזיד], לר"י לא הוי חזרה.

דין הצדוקי הדר בחצר

לת"ק: דינו כנכרי שצריך לשכור את רשותו,

לר"מ אליבא לר"ג: דינו כישראל ויכול לבטל רשותו, ואם יחזיקו בני החצר בחצר (ע"י הוצאת כלים) שוב לא יוכל לחזור בו מביטולו, ומ"מ א"י לערב [אינו מודה בעירוב].

לר"י אליבא דר"ג: לת"א: דינו כגוי כשי' ת"ק, לת"ב: אם הוא מחלל שבת בצנעא (שמתבייש מאדם גדול), יכול לבטל את רשותו, ואם מחלל שבת בפרהסיא אפי' באיסור דרבנן (הוצאה לחצר שאינה מעורבת) א"י לבטל את רשותו.

המחלל שבת במזיד בהוצאת חפצים לחצר שאינה מעורבת

לר"מ: יכול לבטל את רשותו,

לר"י: א"י לבטל את רשותו,

אבל בחילול שבת באיסור תורה, [אפי' לרבנן - שמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכה"ת - מ"מ לגבי עירוב נחשב מומר \ או שחילול שבת נחשב כע"ז שנחשב כמומר לכה"ת]

אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב

אם הוא ביטל להם את רשותו (שוה כולל חצרו ולא ביתו) - אסור להוציא מביתו לכולם, ומבית שלהם מותר גם לו [שהוא אורח אצלם],

אם המעריבים נתנו לו רשותן - הוא מותר, והן אסורין. [דאין רבים אורחים אצל היחיד].

היו שנים שכחו לערב - הם יכולים לבטל את רשותם, אבל בני החצר אינם יכולים לבטל להם את רשותם, (ואפי' שהאחד יבטל שוב לשני, ואפי' שביטלו לאחד ע"מ שיבטל לשני [כי בזמן הביטול הראשון עדיין לא חל ההיתר])

מאימתי מבטלים רשות?

לבית שמאי: מבעוד יום [הביטול הוא הקנאת הרשות' ואסור בשבת]

לבית הלל: משחשיכה [הביטול הוא 'סילוק עצמו מן הרשות' ומותר בשבת \ (גלי אדעתיה דמעיקרא ניהא ליה בעירוב)]

דף ע

המשה ששורייין בחצר אחת, ושכח אחד מהן ולא עירב, האם צריך לבטל לכל אחד ואחד?

לרבה: כן, (אבל כשמת מבטל לאותו שנשאר, ולא גזרינן שמא יבטל לאחד גם כשהיו השנים חיים) לאבבי: לא.

שנים שעירבו, נותנין רשותן לאחד שלא עירב. (ולא קונסים אותו)

יורש מהו שיבטל רשות באמצע שבת?

לר"נ: מבטל [כרעיה דמוריש]

לדבי שמואל: אין מבטל. [לא מצי לערב מאתמול]

הותר או נאסר למקצת השבת

עירב דרך הפתח ונסתם הפתח, עירב דרך חלון ונסתם חלון. או מבוי שניטלו קורותיו או לחייו, מותר [הותר למקצת השבת]

שני בתים בשני צידי רשות הרבים, והקיפום נכרים מחיצה בשבת. או מת נכרי בשבת, אסור [נאסר למקצת השבת]

דף עא

ישראל וגר בדירה אחת (כ"א בהדרו), ומת גר והחזיק אחר בהדרו

מת מבעוד יום: אע"פ שלא החזיק מבעו"י אלא משחשיכה, אסור עד שיבטל [יכל להחזיק מבעוד יום]

מת משחשיכה: אע"פ שהחזיק משחשיכה, - אינו אסור. [לא יכל להחזיק מבעוד יום]

בעל הבית שהיה שותף עם שכניו, ומת מועילה השותפות כעירוב? (ג' שיטות תנאים)

א [דעת ת"ק שייך ויין הוי שיתוף ויין ושמן לא הוי שיתוף

לרב ורבא: בכלי אחד מהני בין יין ויין בין יין ושמן,

בשני כלים לא מהני לא יין ולא יין ושמן,

לאבבי: יין ויין מהני אפי' בשני כלים [ראוי לערב] יין ושמן לא מהני בב' כלים [אינו ראוי לערב]

לרב יוסף: יין ויין בכלי אחד, יין ושמן אפי' בכלי אחד לא מהני, [אינו מתערב עם היין, כמו לגבי נגיעת הטבול יום]

ב [לרבי שמעון התיר לערב גם יין ושמן, מתי?

לאבבי ורבא ורב: מיירי בחצר שבין ב' מבואות, והאמצעי עירב עם אחד ביין ועם אחד בשמן, [ר"ש סבר דיכול האמצעי לערב עם ב' החיצונות, אף שב' החיצונות יהיו אסורות זב"ז, (ות"ק פליגי בזה)]

לרב יוסף: מיירי בכלי אחד [ר"ש סבר שהם נחשבים כאחד לגבי נגיעת טבול יום, כר"י"ח בן נורי]

ג [לרבי אליעזר בן תדאי אפי' יין ויין צריכים עדיין לערב, מתי?

לרבה: מיירי שלקחו חבית של יין בשותפות. [וראב"ת סבר: דאין ברירה ולא הוברר חלק כ"א, (ות"ק פליגי בזה)] אבל אם שפך את יינו בחבית משותפת לכו"ע מהני.

לרב יוסף: מיירי שעשה שיתוף מבוי עם היין הזה, והנידון לסמוך ע"ז כעירובי חצרות, [וראב"ת סבר שאין סומכין על שיתוף יין במקום עירוב (ות"ק פליגי בזה)]

מתי סומכים על שיתוף במקום עירוב ומתי לא?

י"א: שאם שיתף בפת לכו"ע סומכין, ואם שיתף ביין לת"ק סומכין [מידו דהוי שיתוף הוי עירוב] לר"מ לא סומכין [אין עירוב אלא בפת].

י"א: שאם שיתף ביין לכו"ע לא סומכין, [ל"א מיגן], ואם שיתף בפת, לת"ק סומכין, לר"מ לא סומכין*.

*לרב: הלכה כרבי מאיר (שאפי' שיתף בפת לא סומכין במקום עירוב), לר"ה: מנהג כרבי מאיר, לר"י"ח: נהגו העם כרבי מאיר.